

RECOMANDAREA (UE) 2022/758 A COMISIEI

din 27 aprilie 2022

privind protecția jurnaliștilor și a apărătorilor drepturilor omului implicați în acțiuni de mobilizare publică împotriva procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive („acțiuni strategice în justiție împotriva mobilizării publice”)

COMISIA EUROPEANĂ,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 292,
întrucât:

- (1) Potrivit articolului 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană, Uniunea se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților.
- (2) Potrivit articolului 10 alineatul (3) din Tratatul privind Uniunea Europeană, orice cetățean al Uniunii are dreptul de a participa la viața democratică a Uniunii. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „Carta”) prevede, printre altele, dreptul la respectarea vieții private și de familie (articolul 7), dreptul la protecția datelor cu caracter personal (articolul 8, dreptul la libertatea de exprimare și de informare, care cuprinde respectarea libertății și pluralismului mijloacelor de informare în masă (articolul 11), precum și dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil (articolul 47).
- (3) Dreptul la libertatea de exprimare și de informare, astfel cum este prevăzut la articolul 11 din Cartă, cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi și de a transmite informații și idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Deși nu este un drept absolut, orice restrângere a acestuia trebuie să fie prevăzută de lege, să respecte substanța dreptului și să fie impusă numai în cazul în care este necesară și numai dacă răspunde efectiv obiectivelor de interes general recunoscute de Uniune sau necesității protejării drepturilor și libertăților celorlalți [articolul 52 alineatul (1) din Cartă].
- (4) În conformitate cu articolul 52 alineatul (3) din Cartă și cu Explicațiile cu privire la Cartă, articolul 11 din Cartă ar trebui să aibă înțelesul și domeniul de aplicare al articolului 10 privind libertatea de exprimare și de informare din Convenția europeană a drepturilor omului, astfel cum a fost interpretată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Articolul 10 din Convenția europeană a drepturilor omului protejează libertatea de exprimare și de informare. În cadrul domeniului de aplicare al Convenției europene a drepturilor omului, orice restricție trebuie să fie prevăzută de lege, să constituie o măsură necesară într-o societate democratică și să urmărească obiectivele legitime prevăzute la articolul 10 alineatul (2) din Convenția europeană a drepturilor omului.

- (5) Convenția europeană a drepturilor omului prevede, de asemenea, în sarcina statelor contractante obligația pozitivă de a proteja libertatea și pluralismul mijloacelor de informare în masă și de a crea un mediu favorabil participării la dezbaterile publice (1). Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului prevede în continuare că libertatea de exprimare constituie unul dintre fundamentele esențiale ale unei societăți democratice și se aplică nu numai informațiilor sau ideilor primite favorabil ori considerate ca fiind inofensive sau indiferente, ci și celor care afectează, șochează sau neliniștesc statul sau o anumită parte a populației (2). Aceasta a clarificat, de asemenea, că „într-o societate democratică, chiar și grupurile de campanie mici și informale (...) trebuie să fie în măsură să își desfășoare activitățile în mod eficient” și că „există un interes public puternic de a permite unor astfel de grupuri și persoane din afara publicului larg să contribuie la dezbaterile publice prin diseminarea de informații și idei cu privire la chestiuni de interes public general” (3).
- (6) Jurnaliștii joacă un rol important în facilitarea dezbaterii publice și în transmiterea și primirea de informații, opinii și idei (4). Este esențial ca acestora să li se aloce spațiul necesar pentru a contribui la o dezbatere deschisă, liberă și echitabilă și pentru a combate dezinformarea și alte ingerințe cu caracter manipulator inclusiv ale unor actori din țări terțe. Jurnaliștii ar trebui să fie în măsură să își desfășoare activitățile în mod eficace pentru a se asigura că cetățenii au acces la o multitudine de opinii în cadrul democrațiilor europene.
- (7) Apărătorii drepturilor omului joacă totodată un rol important la nivelul democrațiilor europene, în special în ceea ce privește respectarea drepturilor fundamentale, a valorilor democratice, a incluziunii sociale, a protecției mediului și a statului de drept. Aceștia ar trebui să aibă posibilitatea de a participa în mod activ la viața publică și de a-și face cunoscute opiniile cu privire la chestiuni de natură politică și procese decizionale, fără teama de intimidare. Apărătorii drepturilor omului sunt persoane sau organizații implicate în apărarea drepturilor fundamentale și a unei serii de alte drepturi, inclusiv drepturile în domeniul mediului și al climei, drepturile femeilor, drepturile persoanelor LGBTIQ, drepturile persoanelor cu origine rasială sau etnică minoritară, drepturile lucrătorilor sau libertățile religioase.
- (8) O democrație sănătoasă și prosperă presupune posibilitatea participării active a cetățenilor la dezbateri publice. Pentru a asigura o participare pertinentă, aceștia ar trebui să poată avea acces la informații fiabile, care să le permită să își formeze propriile opinii și să își exercite propria putere de apreciere într-un spațiu public în care opiniile diferite pot fi exprimate în mod liber.
- (9) Pentru a promova acest mediu, este important ca jurnaliștii și apărătorii drepturilor omului să beneficieze de protecție împotriva procedurilor judiciare vădit nefondate și abuzive împotriva mobilizării publice (cunoscute sub denumirea de „SLAPP”). Aceste proceduri judiciare sunt acțiuni fie în mod vădit nefondate, fie în tot sau în parte nefondate, care conțin elemente de abuz ce justifică presupunerea că principalul scop al procedurilor judiciare este de a preveni, restricționa sau sancționa mobilizarea publică. Indicii ale unui astfel de abuz sunt natura disproporționată, excesivă sau nerezonabilă a acțiunii sau a unei părți a acesteia, existența acțiunilor multiple intentate de reclamant în legătură cu chestiuni similare sau intimidare, hărțuire sau amenințări din partea reclamantului sau a reprezentanților acestuia înainte de inițierea unei proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive. Aceste proceduri constituie un abuz în materie de utilizare a procedurilor judiciare și plasează sarcini inutile asupra instanțelor, întrucât scopul lor nu este accesul la justiție, ci hărțuirea și reducerea la tăcere a persoanelor învinuite.

Procedurile îndelungate împovărează sistemele judiciare naționale.

- (10) Procedurile judiciare vădit nefondate și abuzive împotriva mobilizării publice pot lua forma unei game largi de abuzuri juridice, în special în materie civilă sau penală, dar și în materie de drept administrativ și se poate baza pe diverse motive.
- (11) Astfel de proceduri judiciare sunt adesea inițiate de persoane sau entități cu autoritate (de exemplu, grupuri de lobby, corporații și organe de stat), în încercarea de a reduce dezbateră publică la tăcere. Acestea implică adesea un dezechilibru de putere între părți, reclamantul aflându-se într-o poziție superioară persoanei învinuite, de exemplu din punct de vedere financiar sau politic. Deși nu este o componentă indispensabilă a procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive, existența unui dezechilibru de putere sporește semnificativ efectele dăunătoare, precum și efectele de intimidare ale procedurilor judiciare împotriva mobilizării publice.
- (12) Procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice pot avea un impact negativ asupra credibilității și reputației jurnaliștilor și apărătorilor drepturilor omului, în special, și pot epuiza resursele financiare și de altă natură ale acestora. Procedurile în cauză pot avea consecințe grave la nivel psihologic pentru persoanele vizate și pentru membrii familiilor acestora. Procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice pun în pericol capacitatea jurnaliștilor și a apărătorilor drepturilor omului de a-și desfășura activitățile. Ca urmare a unor astfel de proceduri, publicarea informațiilor referitoare la o chestiune de interes public poate fi amânată sau împiedicată în totalitate. Existența unor astfel de proceduri poate avea, în sens mai larg, un efect disuasiv asupra activității jurnaliștilor și, în special, a apărătorilor drepturilor omului, contribuind la autocenzură în perspectiva unor eventuale proceduri judiciare viitoare, având drept consecință pauperizarea dezbaterii publice în defavoarea întregii societăți. Durata procedurilor, presiunea financiară și amenințarea cu sancțiuni penale constituie instrumente puternice de intimidare și reducere la tăcere a vocilor critice.
- (13) Persoanele vizate de proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice se confruntă adesea cu o serie de proceduri judiciare desfășurate simultan în mai multe jurisdicții. Procedurile judiciare inițiate în jurisdicția unui stat membru împotriva unei persoane având reședința în alt stat membru au, de regulă, un caracter mai complex și mai costisitor pentru persoana învinuită. Reclamanții din cadrul procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice pot utiliza, de asemenea, instrumente procedurale pentru a crește durata și costul soluționării litigiului și pot introduce cauze într-o jurisdicție pe care o percep ca fiind favorabilă cauzei lor, mai degrabă decât pe rolul instanței cel mai bine plasate pentru a soluționa cererea.
- (14) Utilizarea procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice este tot mai intensă în Uniunea Europeană. Potrivit unor studii recente (5), astfel de proceduri sunt utilizate din ce în ce mai frecvent la nivelul statelor membre.
- (15) În rezoluția sa din 25 noiembrie 2020 (6), Parlamentul European a condamnat recurgera la acțiuni SLAPP pentru a reduce la tăcere sau a intimida jurnaliștii de

investigație și organele de presă și a crea un climat de teamă în ceea ce privește raportarea anumitor subiecte, invitând Comisia să prezinte o propunere de prevenire a acestora. În Rezoluția (7) sa din 11 noiembrie 2021 referitoare la consolidarea democrației și a libertății și pluralismului mass-mediei în UE: recurgerea nejustificată la acțiuni de drept civil și penal pentru a reduce la tăcere jurnaliștii, ONG-urile și societatea civilă, Parlamentul European a subliniat din nou prevalența fenomenului și necesitatea unor garanții efective pentru victimele sale în întreaga Uniune.

- (16) Platforma Consiliului European pentru promovarea protecției jurnalismului și a siguranței jurnaliștilor (8) raportează, de asemenea, un număr tot mai mare de cazuri semnalate privind amenințări grave la adresa siguranței jurnaliștilor și a libertății mass-mediei în Europa, inclusiv numeroase cazuri de intimidare judiciară. Raportul anual din 2021 al asociațiilor partenere către Platforma Consiliului European pentru promovarea protecției jurnalismului și a siguranței jurnaliștilor subliniază creșterea accentuată a cazurilor semnalate în materie de SLAPP raportate în 2020 față de anul precedent, atât în ceea ce privește numărul cazurilor semnalate, cât și al jurisdicțiilor statelor membre vizate ale Consiliului European (9). În Recomandarea sa din 13 aprilie 2016 privind protecția jurnalismului și siguranța jurnaliștilor și a altor actori media (10), Consiliul European a recomandat statelor sale membre să ia măsurile legislative și/sau de altă natură care se impun pentru a preveni utilizarea vădit nefondată, abuzivă sau rău intenționată a legii și a procesului juridic cu scopul de a intimida și a reduce la tăcere jurnaliștii și alți actori din domeniul mass-mediei.
- (17) Rapoartele Comisiei din 2020 (11) și 2021 (12) privind statul de drept subliniază că, în mai multe state membre, jurnaliștii și alte părți implicate în protejarea interesului public se confruntă din ce în ce mai mult cu amenințări și atacuri în legătură cu publicațiile și activitatea lor, sub diferite forme, inclusiv prin desfășurarea acțiunilor SLAPP.
- (18) Un exemplu frapant de utilizare a procedurilor judiciare împotriva mobilizării publice în Uniune este cel al jurnalistei Daphne Caruana Galizia, împotriva căreia, la momentul asasinării sale, existau pe rol peste 40 de procese civile și penale de calomnie și defăimare în legătură cu activitatea sa de investigație.
- (19) Planul de acțiune pentru democrația europeană (13) prezentat de Comisie la 3 decembrie 2020 subliniază rolul fundamental al mass-mediei libere și pluraliste în cadrul democrațiilor, precum și importanța societății civile. Printre altele, planul evidențiază rolul important pe care îl joacă mass-media independentă și pluralistă în a le permite cetățenilor să ia decizii în cunoștință de cauză, precum și în combaterea manipulării informațiilor și a ingerințelor în spațiul informațional, inclusiv a dezinformării. În acest context, Comisia a adoptat deja Recomandarea (UE) 2021/1534 referitoare la garantarea protecției, a siguranței și a capacitării jurnaliștilor și a celorlalți profesioniști din domeniul mass-mediei în Uniunea Europeană (14). Recomandarea urmărește să asigure condiții de muncă mai sigure pentru toți profesioniștii din domeniul mass-mediei, într-un mediu lipsit de temeri și intimidări, atât online, cât și offline. Având în vedere amenințarea tot mai mare pe care o reprezintă procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice la adresa libertății mass-mediei și a mobilizării publice, Uniunea ar trebui să pună la punct o abordare coerentă și eficace pentru a contracara astfel de proceduri. Prezenta recomandare vine în completarea

Recomandării (UE) 2021/1534 prin furnizarea de recomandări specifice privind procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice. Aceasta nu se limitează la protecția jurnaliștilor și a altor profesioniști din domeniul mass-mediei, ci include în domeniul său de aplicare și apărătorii drepturilor omului. Prezenta recomandare ar trebui să abordeze amenințarea specifică reprezentată de procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice și, astfel, să sprijine buna funcționare a sistemului de control și echilibru într-o democrație sănătoasă. Aceasta ar trebui să ofere statelor membre orientări pentru a lua măsuri eficace, adecvate și proporționale în vederea abordării unor astfel de proceduri, precum și pentru a asigura, în acest context, cu precădere protecția jurnaliștilor și a apărătorilor drepturilor omului. Măsurile recomandate ar trebui să includă sensibilizarea și dezvoltarea cunoștințelor de specialitate, în special în rândul practicienilor în domeniul dreptului și al persoanelor vizate de proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice, pentru a se asigura că cei vizați de astfel de proceduri beneficiază de sprijin, precum și pentru a susține creșterea gradului de monitorizare.

(20)

Pentru a asigura o protecție eficientă împotriva procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice și pentru a nu îngădui ca fenomenul să ia amploare în Uniune, statele membre ar trebui să se asigure că, la nivel național, cadrele juridice care reglementează procedurile în materie civilă, penală, comercială și administrativă oferă garanțiile necesare abordării unor astfel de proceduri judiciare, cu respectarea deplină a valorilor democratice și a drepturilor fundamentale, inclusiv a dreptului la un proces echitabil și a dreptului la libertatea de exprimare. Pentru a asigura o protecție uniformă și eficientă împotriva procedurilor judiciare vădit nefondate împotriva mobilizării publice, statele membre ar trebui să asigure disponibilitatea mecanismelor de respingere rapidă. De asemenea, acestea ar trebui să prevadă alte căi de atac împotriva procedurilor judiciare abuzive, și anume obligarea la plata cheltuielilor de judecată astfel încât un reclamant care a introdus o procedură judiciară abuzivă împotriva mobilizării publice poate fi obligat să suporte toate cheltuielile cu procesul, despăgubiri pentru daunele suportate de o persoană fizică sau juridică ce a suferit un prejudiciu ca urmare a unor proceduri judiciare abuzive împotriva mobilizării publice, precum și posibilitatea de a impune sancțiuni eficace, proporționale și disuasive părții care a inițiat proceduri judiciare abuzive împotriva mobilizării publice. Principalul obiectiv al acordării posibilității instanțelor de a impune sancțiuni este de a descuraja potențialii reclamanti să inițieze proceduri judiciare abuzive împotriva mobilizării publice. Astfel de sancțiuni ar trebui să fie proporționale cu elementele abuzului identificat. Atunci când stabilesc cuantumul sancțiunilor, instanțele ar putea lua în considerare potențialul efect dăunător sau disuasiv al procedurilor asupra mobilizării publice, inclusiv în ceea ce privește natura acțiunii, dacă reclamantul a inițiat proceduri multiple sau concertate în chestiuni similare și existența unor tentative de intimidare, hărțuire sau amenințare la adresa persoanei învinuite.

(21)

Este necesar ca statele membre să includă în legislația națională garanții pentru cauzele interne similare celor prevăzute în instrumentele Uniunii care vizează abordarea procedurilor judiciare vădit nefondate și abuzive împotriva mobilizării publice în materie civilă cu implicații transfrontaliere. Aceasta ar oferi o protecție uniformă și eficientă împotriva unor astfel de proceduri judiciare și ar contribui la

prevenirea amplificării fenomenului în Uniune.

- (22) Statele membre ar trebui să își revizuiască în mod specific cadrele juridice aplicabile defăimării pentru a se asigura că definițiile și conceptele existente nu pot fi utilizate de către reclamanți împotriva jurnaliștilor sau a apărătorilor drepturilor omului în contextul unor proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice.
- (23) Pentru a preveni un efect disuasiv asupra dezbaterii publice, statele membre ar trebui să se asigure că sancțiunile împotriva defăimării nu au un caracter exagerat și disproporționat. Acestea ar trebui să acorde o atenție deosebită orientărilor și recomandărilor Consiliului Europei (15) care abordează cadrul juridic pentru defăimare, în special dreptul penal. În acest context, statele membre sunt încurajate să elimine din cadrul lor juridic pedepsele cu închisoarea pentru defăimare. În cadrul Rezoluției sale 1577 (2007) (16), Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei a îndemnat statele membre care prevăd încă pedepse cu închisoarea pentru defăimare, chiar dacă nu sunt aplicate în mod efectiv, să le elimine fără întârziere. Statele membre sunt totodată încurajate să favorizeze utilizarea dreptului administrativ sau civil pentru soluționarea cazurilor de defăimare, cu condiția ca astfel de dispoziții să aibă un efect punitiv într-o măsură mai mică decât în cazul dreptului penal (17).
- (24) Abordarea cazurilor de defăimare din perspectiva dreptului penal ar trebui utilizată exclusiv în ultimă instanță și, în schimb, ar trebui să fie preferate răspunsurile prin intermediul dreptului administrativ sau civil, în conformitate cu orientările organizațiilor internaționale. Comitetul pentru Drepturile Omului al Organizației Națiunilor Unite (18) și Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (19) au recomandat eliminarea defăimării din codurile penale. În mod similar, Consiliul Europei și-a exprimat rezervele în acest context (20).
- (25) Dreptul la protecția datelor cu caracter personal este concretizat și în Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului (21). Dreptul la protecția datelor cu caracter personal nu este un drept absolut. Articolul 85 din RGPD prevede că statele membre asigură prin lege un echilibru între dreptul la protecția datelor cu caracter personal și dreptul la libertatea de exprimare și de informare, inclusiv prelucrarea în scopuri jurnalistice sau în scopul exprimării academice, artistice sau literare.
- (26) Statele membre ar trebui să încurajeze organismele de autoreglementare și asociațiile de practicieni în domeniul dreptului să își alinieze, dacă este necesar, standardele deontologice, inclusiv codurile de conduită, la prezenta recomandare. Statele membre ar trebui, de asemenea, să se asigure, după caz, că standardele deontologice care urmăresc să descurajeze sau să interzică practicienilor în domeniul dreptului să aplice o practică ce ar putea constitui un abuz de procedură sau un abuz de alte responsabilități profesionale în ceea ce privește integritatea procesului juridic, precum și sancțiunile disciplinare corespunzătoare acestora, vizează procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice. Acestea ar trebui să fie însoțite de activități adecvate de sensibilizare și de formare pentru a spori cunoștințele și eficacitatea standardelor deontologice existente care sunt relevante pentru procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice.

- (27) Practicienii în domeniul dreptului sunt actori-cheie în procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice, fie prin reprezentarea justițiabililor, urmărirea penală a persoanelor fizice, fie prin soluționarea litigiilor. Prin urmare, este esențial ca aceștia să dispună de cunoștințele și competențele necesare pentru a acționa în acest sens. Statele membre ar trebui să sprijine și să ofere oportunități de formare acestor practicieni în domeniul dreptului. Formarea ar putea contribui în mod substanțial la consolidarea cunoștințelor și a capacității acestora de a depista procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice, inclusiv a celor care implică un element dintr-o țară terță, precum și de a răspunde în mod adecvat. O astfel de formare ar trebui să vizeze magistrații și personalul din justiție la toate gradele de jurisdicție, inclusiv judecătorii, procurorii, personalul instanțelor și al parchetelor, precum și orice alți specialiști din domeniul justiției care sunt asociați sistemului judiciar sau care participă în alt mod la administrarea justiției, indiferent de definiția din dreptul intern, statutul juridic sau organizarea internă a acestora, la nivel regional și local, în cazul în care proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice pot apărea în primă instanță. O astfel de formare ar trebui să se adreseze și altor practicieni în domeniul dreptului, cum ar fi avocații calificați. Dezvoltarea capacității de formare la nivel local poate contribui la sustenabilitatea pe termen lung a formării.
- (28) Extinderea acestei formări la jurnaliști, membri ai consiliului de presă, profesioniști din domeniul mass-mediei și apărători ai drepturilor omului le-ar facilita recunoașterea situațiilor în care se confruntă cu astfel de proceduri judiciare și le-ar oferi competențe juridice critice pentru a reduce riscurile de expunere la proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice sau le-ar furniza acestora o mai bună cunoaștere în vederea unei abordări mai adecvate. O astfel de formare le-ar putea permite, de asemenea, să inițieze acțiuni solide de raportare cu privire la SLAPP. Formarea jurnaliștilor ar trebui să facă trimitere totodată la standardele și orientările etice stabilite de consiliile naționale de presă sau pentru mass-media. Pentru a contribui la consolidarea în ansamblu a capacităților și pentru a consolida răspunsul instituțional la procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice, o astfel de formare ar putea implica, de asemenea, autoritățile în materie de protecție a datelor, instituțiile naționale pentru drepturile omului, instituția Avocatului Poporului și organismele de reglementare ale statului în domeniul mass-mediei.
- (29) Furnizorii de formare juridică și asociațiile de practicieni în domeniul dreptului se află într-o poziție favorabilă pentru a furniza cursuri de formare privind proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice, precum și pentru a stabili obiectivele unor astfel de cursuri și pentru a evalua cea mai adecvată metodologie în materie de formare. Formarea oferită de practicienii în domeniul dreptului altor practicieni în domeniul dreptului le permite tuturor să învețe ca un grup, să îmbunătățească schimbul de experiență și să stimuleze încrederea reciprocă. Ar trebui încurajate schimburile de practici relevante la nivel european, inclusiv cu sprijinul Comisiei, cu participarea Rețelei Europene de Formare Judiciară (EJTN). Implicarea practicienilor în domeniul dreptului și a asociațiilor profesionale ale acestora, de la pregătirea analizei nevoilor până la evaluarea rezultatelor, este extrem de importantă în contextul asigurării eficacității și a durabilității activităților de formare.

- (30) Formarea ar trebui să abordeze libertatea de exprimare și de informare și alte drepturi fundamentale, în temeiul Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, al Convenției europene a drepturilor omului și al dreptului intern și să includă orientări practice privind modul de aplicare a jurisprudenței relevante, restricționarea drepturilor fundamentale și corelarea acestora, inclusiv libertatea de exprimare, garanțiile procedurale, precum și alte dispoziții relevante din dreptul intern. Ar trebui să se țină seama în mod corespunzător de manualul Consiliului Europei pentru practicienii în domeniul dreptului privind protecția dreptului la libertatea de exprimare în temeiul Convenției europene a drepturilor omului [\(22\)](#).
- (31) Formarea ar trebui să abordeze, printre alte teme, protecția datelor cu caracter personal care pot fi utilizate pentru a iniția proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice. De asemenea, ar trebui să abordeze manipularea informațiilor și interferențele, inclusiv dezinformarea.
- (32) Formarea ar trebui țină seama de cadrul juridic și de contextul la nivel național. Coroborarea acestora cu orientările elaborate de Consiliul Europei, mărturiile persoanelor vizate de proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice și cele mai bune practici din alte state membre într-un mod structurat și coerent ar putea contribui la realizarea cu succes a obiectivelor de învățare asociate formării privind procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive. Formarea poate fi utilizată, de asemenea, în scopul încurajării schimbului de bune practici între statele membre.
- (33) Pentru a atrage un public mai larg și pentru a încuraja sprijinul, formarea privind procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice ar trebui, de asemenea, să utilizeze în mod optim noile tehnologii, inclusiv formarea online. Accesul la resurse electronice, materiale actualizate și instrumente de învățare de sine stătătoare privind legislația și orientările relevante ar veni în completarea beneficiilor unor astfel de activități de formare.
- (34) Pentru a promova sinergiile cu inițiative similare privind formarea practicienilor în domeniul dreptului, modulele de formare privind procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice ar putea fi incluse în formarea pe teme conexe, cum ar fi libertatea de exprimare și etica juridică. Ar trebui încurajată utilizarea materialelor și a practicilor de formare existente, cum ar fi cele promovate pe portalul european e-justiție, setul de instrumente globale pentru actorii judiciari al UNESCO [\(23\)](#) și cursurile online HELP (Human Rights Education for Legal Professionals – Instruirea juriștilor în domeniul drepturilor omului) ale Consiliului Europei [\(24\)](#).
- (35) Includerea unor proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice în programele de învățământ în materie de drept și jurnalism ar contribui la înzestrarea practicienilor în domeniul dreptului și a jurnaliștilor cu mai multe cunoștințe specifice pentru a recunoaște astfel de proceduri și pentru a răspunde în mod corespunzător și ar sprijini dezvoltarea cunoștințelor de specialitate și a competențelor profesionale în rândul cadrelor universitare. Astfel de cunoștințe ar putea fi furnizate de instituțiile de învățământ superior în cadrul unor cursuri sau seminare complementare în ultimii ani ai unui program de studii, de exemplu pentru studenții la drept și jurnalism.

- (36) Statele membre ar trebui să sprijine campaniile de sensibilizare privind procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice, organizate, printre altele, de entități naționale, inclusiv de instituțiile naționale pentru drepturile omului și de organizațiile societății civile.
- (37) Activitățile de comunicare privind procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice s-ar putea desfășura sub forma unor publicații, mesaje, reuniuni publice, conferințe, ateliere și seminare online.
- (38) Persoanele vizate de procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice întâmpină adesea dificultăți în a obține informații cu privire la resursele de sprijin disponibile. Pentru a facilita identificarea entităților sau a organismelor care pot oferi asistență în materie de proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive și pentru a asigura eficacitatea sprijinului împotriva unor astfel de proceduri, informațiile ar trebui să fie colectate și puse la dispoziție într-un singur punct, să fie gratuite și ușor accesibile. În acest scop, fiecare stat membru ar trebui să înființeze un punct focal național care să colecteze și să facă schimb de informații cu privire la resursele disponibile.
- (39) Un obiectiv fundamental al activităților de sensibilizare privind procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice ar trebui să fie promovarea sensibilizării cu privire la importanța unui spațiu public care să permită participarea democratică și accesul cetățenilor la o multitudine de opinii și informații fiabile și imparțiale.
- (40) Campaniile de sensibilizare ar trebui coordonate cu punctele focale naționale și cu alte autorități competente pentru a asigura eficacitatea acestora. De asemenea, acestea ar trebui să identifice sinergii cu campaniile de sensibilizare pe teme compatibile, cum ar fi cele axate pe promovarea unei dezbateri deschise, libere și echitabile și pe protecția dreptului la libertatea de exprimare și ar trebui să fie integrate în activități de sensibilizare care promovează participarea civică activă, pluralismul opiniilor și accesul la informații fiabile. În plus, ar trebui să identifice sinergii, după caz, cu reziliență bazată pe educația în domeniul mass-media și informațional, standardele jurnalistice și verificarea faptelor în contextul măsurilor de combatere a dezinformării, a manipulării informațiilor și a interferențelor, inclusiv din străinătate. Publicul-țintă ar putea include, printre altele, grupuri specifice, cum ar fi profesioniștii din domeniul mass-mediei, practicienii în domeniul dreptului și membrii organizațiilor societății civile, profesioniștii din domeniul comunicării, mediul academic, grupurile de reflecție, politicienii, funcționarii publici, autoritățile publice și corporațiile private.
- (41) Este necesar ca statele membre să încurajeze, prin orice mijloace pe care le consideră adecvate, disponibilitatea informațiilor privind garanțiile procedurale și alte garanții în temeiul cadrelor lor juridice naționale, inclusiv a informațiilor privind entitățile sau organismele care pot fi contactate pentru a oferi asistență împotriva procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice.
- (42) Astfel de resurse de sprijin pot include cabinete de avocatură care apără pro bono persoanele vizate de proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice, oficiile juridice ale universităților care oferă un astfel de sprijin, organizațiile care înregistrează și raportează SLAPP, precum și

organizațiile care oferă asistență financiară și de altă natură persoanelor vizate de proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive.

- (43) Persoanele vizate de proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice trebuie să beneficieze de resursele adecvate pentru a face față unor astfel de proceduri. Prin urmare, se impune dezvoltarea capacităților în statele membre pentru a oferi sprijin persoanelor vizate de astfel de proceduri. Statele membre ar trebui să ofere finanțare și să promoveze finanțarea disponibilă la nivelul Uniunii organizațiilor care furnizează orientări și sprijin persoanelor vizate de proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive.
- (44) Pentru o mai bună abordare a fenomenului, se impune monitorizarea mai sistematică a procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice. Datele colectate ar trebui să includă informații suficiente pentru ca autoritățile și alte părți interesate relevante să cuantifice și să înțeleagă mai bine fenomenul, inclusiv pentru a oferi sprijinul necesar persoanelor vizate de acesta. Ținând seama de acordurile încheiate la nivel instituțional având ca obiect datele statistice judiciare (25), statele membre ar trebui să încredințeze uneia sau mai multor autorități sarcina de a colecta și agrega date privind procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice inițiate în fața instanțelor naționale. Aceste autorități pot colecta datele de la mai multe părți interesate. Pentru a facilita colectarea datelor, autoritățile însărcinate cu colectarea datelor pot stabili puncte de contact astfel încât autoritățile judiciare, organizațiile profesionale, organizațiile neguvernamentale, apărătorii drepturilor omului, jurnaliștii și alte părți interesate să poată face schimb de date privind proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive. Statele membre ar trebui să încredințeze uneia dintre aceste autorități sarcina de a coordona informațiile și de a raporta Comisiei anual datele agregate colectate la nivel național, începând cu sfârșitul anului 2023. Statele membre ar trebui să asigure responsabilizarea în materie de date colectate. În acest scop, statele membre ar trebui să se asigure că procesul de colectare a datelor respectă standardele profesionale și că autoritățile însărcinate cu activitățile de colectare a datelor și statistică se bucură de suficientă autonomie. Cerințele privind protecția datelor se impun a fi respectate.
- (45) Atunci când sarcina de a colecta și raporta date este încredințată autorităților, statele membre ar putea avea în vedere crearea de sinergii cu instrumentele relevante în domeniul statului de drept și al protecției drepturilor fundamentale. Acolo unde sunt înființate, instituțiile naționale pentru drepturile omului pot juca un rol important, iar alte entități, cum ar fi instituția Avocatului Poporului, organismele de promovare a egalității sau autoritățile competente, precum cele desemnate în temeiul Directivei (UE) 2019/1937 a Parlamentului European și a Consiliului (26), pot avea, de asemenea, un rol relevant. Punctele focale naționale care oferă o imagine de ansamblu a resurselor de sprijin și entitățile sau autoritățile însărcinate cu colectarea și raportarea datelor ar putea fi situate în cadrul aceleiași organizații, ținând seama de cerințele și criteriile descrise în prezenta recomandare.
- (46) Autoritățile însărcinate cu colectarea datelor ar trebui să publice informații privind procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice, în formate accesibile pe site-urile lor web și, după caz, prin intermediul altor instrumente adecvate. În acest sens, statele membre ar trebui să se asigure că drepturile fundamentale, inclusiv dreptul la viață privată și la protecția datelor

cu caracter personal ale persoanelor implicate în proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice sunt pe deplin respectate.

- (47) Pentru a delimita durata procedurilor privind procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive, ar trebui colectate, ori de câte ori este posibil, informații precise cu privire la evenimentele, actele sau acțiunile care au inițiat și au încheiat astfel de proceduri și datele la care acestea au avut loc. Datele colectate ar trebui să includă, de asemenea, după caz, informații cu privire la istoricul unei cauze, de exemplu, în cazul în care au existat proceduri judiciare repetate anterioare împotriva aceleiași persoane învinuite sau a aceluiași reclamant.
- (48) Dacă este necesar, grupul de experți ai UE împotriva SLAPP instituit de Comisie (27) ar putea sprijini elaborarea în toate statele membre a unor criterii comparabile care să poată fi aplicate cu ușurință de către autoritățile însărcinate cu colectarea și raportarea datelor privind procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice.
- (49) Grupul de experți ai UE împotriva SLAPP sprijină schimbul și diseminarea de practici și cunoștințe în rândul practicienilor cu privire la aspecte legate de SLAPP. Acesta ar putea oferi, printre altele, asistență tehnică autorităților în ceea ce privește înființarea de puncte focale, elaborarea de materiale de formare și organizarea asistenței juridice.
- (50) Programul „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori” (CEDV), instituit prin Regulamentul (UE) 2021/692 al Parlamentului European și al Consiliului (28), urmărește să protejeze și să promoveze drepturile și valorile consacrate în tratate și în Cartă. Pentru a susține și a dezvolta în continuare societățile democratice bazate pe statul de drept, programul CERV prevede, printre altele, posibilitatea de a finanța activități legate de consolidarea capacităților și de sensibilizarea cu privire la Cartă, inclusiv cu privire la libertatea de exprimare. Programul „Justiție”, instituit prin Regulamentul (UE) 2021/692 (29), prevede, printre altele, posibilitatea de a finanța activități legate de formarea judiciară, cu scopul de a promova o cultură juridică și judiciară comună bazată pe statul de drept și de a sprijini și promova aplicarea consecventă și efectivă a instrumentelor juridice ale Uniunii care sunt relevante în contextul programului,

ADOPTĂ PREZENTA RECOMANDARE:

OBIECT

1. Prezenta recomandare stabilește orientări pentru ca statele membre să ia măsuri eficiente, adecvate și proporționale în vederea abordării procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice și pentru a proteja în special jurnaliștii și apărătorii drepturilor omului împotriva unor astfel de proceduri, cu respectarea deplină a valorilor democratice și a drepturilor fundamentale.

CADRE APLICABILE

2. Ca normă generală, statele membre ar trebui să se asigure că, în ceea ce privește cadrele lor juridice aplicabile, acestea oferă garanțiile necesare abordării procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice, cu respectarea deplină a valorilor democratice și a drepturilor fundamentale, inclusiv a dreptului la un proces echitabil și a dreptului la libertatea de exprimare.
3. Statele membre ar trebui să urmărească asigurarea disponibilității garanțiilor procedurale pentru a permite respingerea rapidă a procedurilor judiciare vădit

nefondate împotriva mobilizării publice. De asemenea, acestea ar trebui să prevadă alte căi de atac împotriva procedurilor judiciare abuzive împotriva mobilizării publice, și anume obligarea la plata cheltuielilor de judecată, ceea ce înseamnă că un reclamant care a inițiat o procedură judiciară abuzivă împotriva mobilizării publice poate fi obligat să suporte toate cheltuielile cu procesul, despăgubiri pentru daunele suportate de o persoană fizică sau juridică ce a suferit un prejudiciu ca urmare a unor proceduri judiciare abuzive împotriva mobilizării publice, precum și posibilitatea de a impune sancțiuni eficiente, proporționale și disuasive părții care a inițiat proceduri judiciare abuzive împotriva mobilizării publice.

4. Este necesar ca statele membre să includă în legislația națională garanții pentru cauzele interne similare celor prevăzute în instrumentele Uniunii care vizează abordarea cauzelor vădit nefondate și abuzive împotriva mobilizării publice în materie civilă cu implicații transfrontaliere.
5. Statele membre ar trebui să se asigure că normele lor aplicabile defăimării nu au un impact nejustificat asupra libertății de exprimare, asupra existenței unui mediu deschis, liber și pluralist al mass-mediei și asupra mobilizării publice.
6. Statele membre ar trebui să se asigure că normele lor aplicabile defăimării, inclusiv conceptele aferente, sunt suficient de clare, pentru a reduce riscul ca acestea să fie utilizate în mod neadecvat sau abuziv.
7. De asemenea, statele membre ar trebui să se asigure că sancțiunile împotriva defăimării nu au un caracter exagerat și disproporționat. Acestea ar trebui să țină seama în mod deosebit de orientările și recomandările Consiliului Europei (30) care abordează cadrul juridic pentru defăimare, în special dreptul penal. În acest context, statele membre sunt încurajate să elimine din cadrul lor juridic pedepsele cu închisoarea pentru defăimare. Statele membre sunt încurajate să favorizeze utilizarea dreptului administrativ sau civil pentru soluționarea cazurilor de defăimare (31), cu condiția ca astfel de dispoziții să aibă un efect punitiv într-o măsură mai mică decât în cazul dreptului penal.
8. Statele membre ar trebui să depună eforturi pentru a asigura în legislația lor un echilibru adecvat între dreptul la protecția datelor cu caracter personal și dreptul la libertatea de exprimare și de informare, în vederea reconcilierii acestor două drepturi, astfel cum se prevede la articolul 85 alineatul (2) din Regulamentul (UE) 2016/679.
9. Statele membre ar trebui să ia măsurile corespunzătoare pentru a se asigura că normele deontologice care reglementează conduita practicienilor în domeniul dreptului și sancțiunile disciplinare pentru încălcarea acestor norme iau în considerare și includ măsuri adecvate pentru a descuraja procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice. Statele membre ar trebui să încurajeze organismele de autoreglementare și asociațiile de practicieni în domeniul dreptului să își alinieze standardele deontologice, inclusiv codurile de conduită, la prezenta recomandare. Se recomandă, de asemenea, acțiuni adecvate de sensibilizare și de formare.

FORMARE

10. Statele membre ar trebui să sprijine oportunitățile de formare privind procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice pentru practicienii în domeniul dreptului, cum ar fi magistrații și personalul din justiție de la toate nivelurile instanțelor, avocații calificați, precum și pentru potențialele persoane vizate de astfel de proceduri judiciare. Cursurile de formare ar trebui să se axeze pe consolidarea cunoștințelor de specialitate pentru detectarea unor astfel de proceduri și oferirea unui răspuns adecvat.
11. Statele membre ar trebui să încurajeze asociațiile de practicieni în domeniul dreptului și formatorii în domeniul juridic să ofere instruire cu privire la modul de abordare a procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice. Comisia va încuraja formatorii la nivel european, cum ar fi Rețeaua Europeană de Formare Judiciară, să ofere astfel de cursuri de formare.

Practicienii în domeniul dreptului și asociațiile lor profesionale ar trebui să se implice în dezvoltarea, organizarea, desfășurarea și evaluarea cursurilor de formare.

12. Formarea ar trebui să vizeze aspectele relevante ale Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și ale Convenției europene a drepturilor omului. Cursurile ar trebui să includă orientări practice cu privire la modul de aplicare a dreptului Uniunii, a jurisprudenței naționale, a jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, cu privire la stabilirea faptului că restricțiile privind exercitarea libertății de exprimare îndeplinesc cerințele prevăzute la articolul 52 din Cartă, respectiv, la articolul 10 alineatul (2) din Convenția europeană a drepturilor omului, precum și cu privire la corelarea libertății de exprimare cu cea de informare și cu alte drepturi fundamentale.
13. De asemenea, cursurile de formare ar trebui să vizeze garanțiile procedurale împotriva procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice, dacă sunt disponibile, precum și competența și legislația aplicabilă relevantă în materie de drepturi fundamentale și de drept penal, administrativ, civil și comercial.
14. Activitățile de formare ar trebui să abordeze, de asemenea, obligația ce le revine statelor membre în temeiul Regulamentului (UE) 2016/679 de a asigura, prin lege, un echilibru între dreptul la protecția datelor cu caracter personal și dreptul la libertatea de exprimare și de informare. Acestea ar trebui să vizeze normele adoptate de statele membre în acest scop și exonerările sau derogările specifice de la dispozițiile Regulamentului (UE) 2016/679 aplicabile prelucrării datelor în scopuri jurnalistice sau în scopul exprimării academice, artistice sau literare (32). Ar trebui să se țină seama în mod corespunzător de elementele menționate în anexa la prezenta recomandare.
15. Statele membre ar trebui să ia în considerare includerea unor astfel de elemente în programele de formare privind libertatea de exprimare și etica juridică.
16. Formarea jurnaliștilor, a altor profesioniști din domeniul mass-mediei și a apărătorilor drepturilor omului ar trebui să consolideze capacitatea acestora de a aborda procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice. Aceasta ar trebui să se axeze pe recunoașterea procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice, pe modul de gestionare a unei astfel de proceduri judiciare de către persoanele vizate și pe informarea acestora din urmă cu privire la drepturile și obligațiile ce le revin pentru a putea lua măsurile care se impun în vederea protejării lor împotriva unor astfel de proceduri. Formarea jurnaliștilor ar trebui să includă, de asemenea, standardele și orientările etice stabilite de consiliile naționale de presă sau pentru mass-media.
17. Statele membre ar putea încuraja instituțiile de învățământ superior să includă cunoștințe privind modul de identificare a procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice în cadrul programelor lor de învățământ, în special pentru specializările drept și jurnalism.
18. Formarea ar putea include mărturii din partea persoanelor vizate de proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice. De asemenea, valorificând la maxim cunoștințele dezvoltate în cadrul grupului de experți ai UE împotriva SLAPP, ar putea încuraja schimbul de experiență între statele membre.

ACȚIUNI DE SENSIBILIZARE

19. Statele membre sunt încurajate să sprijine inițiativele, inclusiv ale instituțiilor naționale pentru drepturile omului și ale organizațiilor societății civile, menite să

sensibilizeze publicul și să organizeze campanii de informare cu privire la procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice. O atenție deosebită ar trebui să se acorde abordării potențialelor persoane vizate de astfel de proceduri.

20. Activitățile de sensibilizare ar trebui să vizeze explicarea chestiunii procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice, într-un mod simplu și accesibil, astfel încât aceste proceduri să fie ușor de recunoscut.
21. Activitățile de sensibilizare ar trebui să furnizeze informații cu privire la structurile de sprijin existente, inclusiv trimeri la punctele focale naționale care colectează și fac schimb de informații cu privire la resursele disponibile. Eforturile de sensibilizare ar trebui, de asemenea, să ofere o imagine de ansamblu clară a liniilor de apărare în justiție disponibile în cadrele naționale în cazul unor proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice și a modului în care acestea ar putea fi utilizate în mod eficace.
22. Campaniile de sensibilizare care combat atitudinile negative, stereotipurile și prejudecățile ar putea aborda, de asemenea, procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice.
23. Promovarea unei mai bune înțelegeri a naturii și a amplitudinii impactului procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice ar trebui să fie inclusă în activitățile de sensibilizare privind dreptul la libertatea de exprimare adresate unor grupuri specifice, cum ar fi profesioniștii din domeniul mass-mediei, practicienii în domeniul dreptului, membrii organizațiilor societății civile, mediul academic, grupurile de reflecție, profesioniștii din domeniul comunicării, funcționarii publici, politicienii, autoritățile publice și corporațiile private.

MECANISME DE SPRIJIN

24. Statele membre ar trebui să se asigure că persoanele vizate de proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice au acces la sprijin individual și independent. În acest scop, statele membre ar trebui să identifice și să sprijine organizațiile care oferă orientări și sprijin persoanelor vizate în cauză. Astfel de organizații pot include asociații ale practicienilor în domeniul dreptului, consilii de presă sau pentru mass-media, organizații-umbrelă pentru apărătorii drepturilor omului, asociații la nivelul Uniunii și la nivel național, cabinete de avocatură care apară pro bono persoanele vizate de proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice, oficii juridice ale universităților și alte organizații neguvernamentale.
25. Fiecare stat membru ar trebui să stabilească un punct focal care să colecteze și să facă schimb de informații cu privire la toate organizațiile care oferă orientări și sprijin persoanelor vizate de proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice.
26. Statele membre sunt încurajate să utilizeze finanțarea națională și din partea Uniunii pentru a oferi sprijin financiar și să promoveze finanțarea disponibilă la nivelul Uniunii organizațiilor care oferă orientări și sprijin persoanelor vizate de proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice, în special pentru a se asigura că acestea dispun de resurse suficiente pentru a reacționa rapid în fața unor astfel de proceduri.
27. Statele membre ar trebui să se asigure că persoanele învinuite, vizate de proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice, au la dispoziție asistență juridică într-un mod convenabil și ușor accesibil.
28. Statele membre ar trebui să faciliteze schimbul de informații și de bune practici între organizațiile care oferă orientări și sprijin persoanelor vizate de proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice.

COLECTAREA, RAPORTAREA ȘI MONITORIZAREA DATELOR

29. Ținând seama de acordurile încheiate la nivel instituțional având ca obiect datele statistice judiciare, statele membre ar trebui să încredințeze uneia sau mai multor autorități responsabilitatea colectării și agregării datelor privind procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice inițiate în jurisdicția lor, cu respectarea deplină a cerințelor privind protecția datelor. Statele membre ar trebui să se asigure că o singură autoritate este responsabilă de coordonarea informațiilor și de raportarea către Comisie, în fiecare an, începând cu sfârșitul anului 2023, a datelor agregate colectate la nivel național, cu respectarea deplină a cerințelor privind protecția datelor. Comisia va publica un rezumat anual al contribuțiilor primite.
30. Dacă este necesar, grupul de experți ai UE împotriva SLAPP ar putea sprijini elaborarea și utilizarea cât mai eficientă a standardelor și a modelelor privind colectarea datelor.
31. Datele menționate la punctul 29 ar trebui să includă:
- (a) numărul procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva cazurilor de mobilizare publică, inițiate în anul în cauză;
 - (b) numărul procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva cazurilor de mobilizare publică, respinse rapid în anul în cauză, începând din 2022, atât pe fond, cât și din motive procedurale;
 - (c) numărul procedurilor judiciare, clasificate în funcție de tipul persoanei învinuite (de exemplu, jurnalist, apărător al drepturilor omului, canal de presă);
 - (d) numărul procedurilor judiciare, clasificate în funcție de tipul reclamantului (de exemplu, politician, persoană fizică, societate, indiferent dacă reclamantul este o entitate străină);
 - (e) cifre privind acțiunile de mobilizare publică în temeiul cărora au fost inițiate proceduri judiciare;
 - (f) cifre privind valoarea estimată a despăgubirilor inițiale solicitate de reclamanți;
 - (g) descrierea diverselor temeuri juridice invocate de reclamanți și cifrele aferente;
 - (h) cifre privind durata procedurilor, inclusiv toate instanțele;
 - (i) cifre privind elementele transfrontaliere; precum și
 - (j) după caz, alte date, inclusiv privind costurile judiciare ale procedurilor și, dacă sunt pertinente și adecvate, cifre relevante privind contextul istoric al cauzelor.
32. Autoritatea care asigură coordonarea, menționată la punctul 29, ar trebui să publice datele în formate accesibile pe site-ul său web și, după caz, prin intermediul altor instrumente adecvate, luând în același timp măsurile care se impun pentru a asigura protecția drepturilor persoanelor implicate în proceduri judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice.

DISPOZIȚII FINALE

33. Statele membre ar trebui să utilizeze pe deplin sprijinul financiar disponibil la nivelul Uniunii pentru a pune în aplicare dispozițiile specifice ale prezentei recomandări și să promoveze oportunitățile de finanțare disponibile pentru entitățile publice și private, inclusiv pentru organizațiile societății civile, în special în cadrul programului „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori” și al programului „Justiție”.
34. Statele membre ar trebui să transmită Comisiei, până la sfârșitul anului 2023 și, ulterior, la cerere, în conformitate cu normele în materie de protecție a datelor, un raport privind punerea în aplicare a prezentei recomandări care să conțină date agregate consolidate la nivelul statelor membre. Comisia va purta, după caz, în cadrul forurilor relevante, discuții cu statele membre și cu părțile interesate cu privire la măsurile și la acțiunile întreprinse în vederea punerii în aplicare a recomandării.
35. În termen de cel mult 5 ani de la data adoptării, Comisia va evalua impactul prezentei recomandări asupra evoluției procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice în Uniunea Europeană. Pe această bază, Comisia va stabili dacă sunt necesare măsuri suplimentare pentru a asigura protecția adecvată a persoanelor vizate de aceste proceduri, având în vedere constatările rapoartelor Comisiei privind statul de drept și alte informații relevante, inclusiv date externe.

Adoptată la Bruxelles, 27 aprilie 2022.

Pentru Comisie

Didier REYNDERS

Membru al Comisiei

(1) A se vedea, de exemplu, hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 14 septembrie 2010, Dink/Turcia (cererile nr. 2668/07, 6102/08, 30079/08, 7072/09 și 7124/09), punctul 137. În ceea ce privește obligațiile pozitive în temeiul articolului 10 din Convenția europeană a drepturilor omului, a se vedea, de asemenea, Raportul elaborat de Divizia Cercetare a Curții Europene a Drepturilor Omului, https://www.echr.coe.int/documents/research_report_article_10_eng.pdf.

(2) A se vedea hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 7 decembrie 1976, Handyside/Regatul Unit (cererea nr. 5493/72), punctul 49.

(3) A se vedea hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 15 februarie 2005, Steel și Morris/Regatul Unit (cererea nr. 68416/01), punctul 89.

(4) Recomandarea CM/Rec(2022) 4 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind promovarea unui mediu favorabil jurnalismului de calitate în era digitală [Recommendation CM/Rec(2022)4 of the Committee of Ministers of the Council of Europe on promoting a favourable environment for quality journalism in the digital age] prevede că „... jurnalismul de calitate, care se bazează pe standardele de etică profesională, îmbrăcând totodată diferite forme în funcție de contextele geografice, juridice și societale, urmărește dublul obiectiv de a acționa ca un «câine de pază» public în societățile democratice și de a contribui la sensibilizarea și informarea publicului” https://search.coe.int/cm/pages/result_details.aspx?objectid=0900001680a5ddd0. Rezoluția 2213(2018) privind statutul jurnaliștilor în Europa, adoptată de Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei, face referire, în ceea ce privește jurnaliștii profesioniști, la „o misiune de a oferi publicului informații pe teme de interes general sau specializat, într-un mod cât mai responsabil și mai obiectiv cu putință.” https://search.coe.int/cm/pages/result_details.aspx?objectid=0900001680a5ddd0.

(5) Rețeaua academică privind drepturile atașate cetățeniei europene, Solicitare ad-hoc – SLAPP în contextul UE, 29 mai 2020: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/ad-hoc-literature-review-analysis-key-elements-slapp_en.pdf, p. 4 și Rețeaua academică privind drepturile atașate cetățeniei europene, Acțiuni strategice în justiție împotriva mobilizării publice (SLAPP) în Uniunea Europeană: studiu comparativ, 30 iunie 2021 https://ec.europa.eu/info/files/strategic-lawsuits-against-public-participation-slapp-european-union-comparative-study_en.

(6) P9_TA(2020)0320. În cadrul acestei rezoluții, Parlamentul și-a reiterat, de asemenea, declarațiile prevăzute în Rezoluția sa din 28 martie 2019 [P8_TA(2019)0328].

(7) P9_TA(2021)0451.

(8) Începând din 2015, Platforma Consiliului Europei a facilitat compilarea și diseminarea informațiilor privind îngrijorările profunde în legătură cu libertatea mass-mediei și siguranța jurnaliștilor în statele membre ale Consiliului Europei. Organizațiile partenere contribuitoare – ONG-uri internaționale invitate și asociații de jurnaliști – semnalează cazuri de încălcare a libertății mass-mediei și publică rapoarte anuale cu privire la situația libertății mass-mediei și a siguranței jurnaliștilor în Europa. Se așteaptă ca statele membre ale Consiliului Europei să acționeze și să abordeze aspectele semnalate, precum și să transmită platformei informații cu privire la acțiunile întreprinse în urma semnalării cazurilor. Rata scăzută de răspuns a statelor membre ale Consiliului Europei, care sunt, de asemenea, state membre ale UE, arată că se impun acțiuni suplimentare. <https://www.coe.int/en/web/media-freedom>.

(9) În 2021, pe Platforma pentru promovarea protecției jurnalismului și a siguranței jurnaliștilor (coe.int), au fost publicate 282 de cazuri semnalate, dintre care o serie vizau cazuri de intimidare judiciară, și anume utilizarea legislației în manieră oportunistă, arbitrară sau abuzivă, inclusiv a legislației în domenii precum defăimarea, combaterea terorismului, securitatea națională, huliganismul sau antiextremismul. Raportul anual din 2021 al organizațiilor partenere către Platforma Consiliului Europei pentru promovarea protecției jurnalismului și a siguranței jurnaliștilor a relevat o creștere în 2020 față de anul precedent, atât în ceea ce privește numărul cazurilor semnalate, cât și al jurisdicțiilor statelor membre vizate ale Consiliului Europei – 1680a2440e (coe.int).

(10) Recommendation CM/Rec(2016)4 of the Committee of Ministers to member States on the protection of journalism and safety of journalists and other media actors [Recomandarea CM/Rec(2016)4 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind protecția jurnalismului și siguranța jurnaliștilor și a altor actori media], https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016806415d9#_ftn1.

(11) COM(2020) 580 final din 30 septembrie 2020.

(12) COM(2021) 700 final din 20 iulie 2021.

(13) COM(2020) 790 final din 3 decembrie 2020.

(14) Recomandarea (UE) 2021/1534 a Comisiei din 16 septembrie 2021 referitoare la garantarea protecției, a siguranței și a capacității jurnaliștilor și a celorlalți profesioniști din domeniul mass-mediei în Uniunea Europeană (JO L 331, 20.9.2021, p. 8).

(15) A se vedea, printre altele, Rezoluția APCE 1577 (2007) privind dezincriminarea defăimării <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17588&lang=en>, Recomandarea APCE 1814 (2007) privind dezincriminarea defăimării <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17587&lang=en>, studiul Secretariatului General al Consiliului Europei privind libertatea de exprimare și defăimarea. Un studiu al jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (2012) <https://rm.coe.int/study-on-the-alignment-of-laws-and-practices-concerning-alignment-of-1/16804915c5> și, cel mai recent, studiul Consiliului Europei privind jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (2016) <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?>

documentId=09000016806ac95b.

(16) Rezoluția 1577 (2007) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei din 4 octombrie 2007 privind dezincriminarea defăimării, <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17588&lang=en>.

(17) A se vedea, de asemenea, Comitetul pentru Drepturile Omului al Organizației Națiunilor Unite, Observația cu caracter general nr. 34 articolul 19: Libertatea de opinie și de exprimare din 12 septembrie 2011, <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf> și Biroul reprezentantului OSCE pentru libertatea mass-media, Raport special privind hărțuirea juridică și abuzul sistemului judiciar împotriva mass-mediei, 23 noiembrie 2021, https://www.osce.org/files/f/documents/c/f/505075_0.pdf.

(18) Comitetul pentru Drepturile Omului al Organizației Națiunilor Unite, Observația cu caracter general nr. 34 articolul 19: Libertățile de opinie și de exprimare din 12 septembrie 2011, <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf>.

(19) Biroul reprezentantului OSCE pentru libertatea mass-media, Raport special privind hărțuirea juridică și abuzul sistemului judiciar împotriva mass-mediei, 23 noiembrie 2021, https://www.osce.org/files/f/documents/c/f/505075_0.pdf.

(20) Recommendation CM/Rec(2016)4 of the Committee of Ministers to member States on the protection of journalism and safety of journalists and other media actors [Recomandarea CM/Rec (2016)4 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind protecția jurnalismului și siguranța jurnaliștilor și a altor actori media], a se vedea punctul 6.

(21) Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor) ([JO L 119, 4.5.2016, p. 1](#)).

(22) Manualul Consiliului Europei pentru practicienii în domeniul dreptului privind protecția dreptului la libertatea de exprimare în temeiul Convenției europene a drepturilor omului (2017), <https://rm.coe.int/handbook-freedom-of-expression-eng/1680732814>.

(23) Set de instrumente globale pentru actorii judiciari: standarde juridice internaționale privind libertatea de exprimare, accesul la informații și siguranța jurnaliștilor (2021) <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000378755>.

(24) <https://www.coe.int/en/web/help/home>.

(25) A se vedea Orientările privind statisticile judiciare ale Comisiei Europene pentru Eficiența Justiției (CEPEJ) în cadrul celei de a 12-a reuniuni plenare (Strasbourg, 10-11 decembrie 2008) – CEPEJ-GT-EVAL ([coe.int](http://www.coe.int)).

(26) Directiva (UE) 2019/1937 a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2019 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii ([JO L 305, 26.11.2019, p. 17](#)).

(27) Registrul grupurilor de experți ai Comisiei și al altor entități similare (europa.eu).

(28) Regulamentul (UE) 2021/692 al Parlamentului European și al Consiliului din 28 aprilie 2021 de instituire a programului „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori” și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 1381/2013 al Parlamentului European și al Consiliului și a Regulamentului (UE) nr. 390/2014 al Consiliului ([JO L 156, 5.5.2021, p. 1](#)).

(29) Regulamentul (UE) 2021/692 urmărește să contribuie la dezvoltarea unui spațiu european de justiție și la consolidarea democrației, a statului de drept și a protecției drepturilor fundamentale.

(30) A se vedea, printre altele, Rezoluția APCE 1577 (2007) privind dezincriminarea defăimării <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17588&lang=en>,

Recomandarea APCE 1814 (2007) privind dezincriminarea defăimării <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17587&lang=en>, studiul Secretariatului General al Consiliului Europei privind libertatea de exprimare și defăimarea. Un studiu al jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (2012) <https://rm.coe.int/study-on-the-alignment-of-laws-and-practices-concerning-alignment-of-1/16804915c5> și, cel mai recent, studiul Consiliului Europei privind jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (2016) <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ac95b>.

(31) Pe lângă acțiunile Consiliului Europei în acest sens (a se vedea nota de subsol anterioară), există o cerere crescândă la nivel internațional în materie de dezincriminare a defăimării. A se vedea Comitetul pentru Drepturile Omului al Organizației Națiunilor Unite, Observația cu caracter general nr. 34 articolul 19: Libertatea de opinie și de exprimare din 12 septembrie 2011, <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf> și Biroul reprezentantului OSCE pentru libertatea mass-media, Raport special privind hărțuirea juridică și abuzul sistemului judiciar împotriva mass-mediei, 23 noiembrie 2021, https://www.osce.org/files/f/documents/c/f/505075_0.pdf.

(32) Pentru mai multe informații privind transpunerea articolului 85 din RGPD în dreptul intern, a se vedea documentul de lucru al serviciilor Comisiei, p. 26.

ANEXĂ

Elemente care ar putea fi incluse în formarea privind cererile de protecție a datelor în contextul procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice (cunoscute sub denumirea de „SLAPP”):

- Legislația adoptată de statele membre pentru a reconcilia dreptul la protecția datelor cu caracter personal cu dreptul la libertatea de exprimare și de informare, care prevede excepții sau derogări de la dispozițiile enumerate la articolul 85 alineatul (2) din RGPD pentru prelucrarea efectuată în scopuri jurnalistice sau în scopul exprimării academice, artistice sau literare, în cazul în care sunt necesare pentru a reconcilia aceste două drepturi.
- Pentru exercitarea drepturilor persoanei vizate în temeiul RGPD, articolul 12 alineatul (5) din RGPD prevede că cererile care sunt în mod vădit nefondate sau excesive pot fi refuzate (sau se poate percepe o taxă rezonabilă pentru acestea).
- Dreptul la rectificare prevăzut la articolul 16 din RGPD se referă numai la situațiile în care datele cu caracter personal sunt inexacte. În plus, dreptul de a obține completarea datelor cu caracter personal incomplete nu este automat și depinde de scopul prelucrării.
- Pentru exercitarea dreptului de a fi uitat, RGPD prevede că acest drept nu se aplică în măsura în care prelucrarea este necesară pentru exercitarea dreptului la liberă exprimare și la informare [articolul 17 alineatul (3) litera (a) din RGPD].

— Pentru a preveni alegerea unei instanțe mai favorabile, articolul 79 alineatul (2) din RGPD prevede că acțiunile introduse împotriva unui operator sau unei persoane împuternicite de operator – de exemplu, jurnalist, apărător al drepturilor, actor al societății civile, societate media etc. – pot fi prezentate în fața instanțelor din statul membru unde operatorul sau persoana împuternicită de operator își are un sediu sau, cu excepția cazului în care operatorul sau persoana împuternicită de operator este o autoritate publică a unui stat membru care își exercită competențele publice, în fața instanțelor din statul membru în care persoana vizată își are reședința obișnuită. Această dispoziție nu lasă loc la acțiuni care invocă o încălcare a normelor în materie de protecție a datelor în fața altor instanțe, care nu au nicio legătură cu prelucrarea datelor cu caracter personal, cu sediul jurnalistului sau al mass-mediei sau cu reședința obișnuită a reclamantului, inclusiv în ceea ce privește despăgubirile.

WWW.LUMEAJUSTITIEI.RO